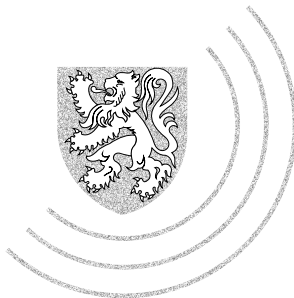

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

24 maart 1999

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heer Johan Malcorps en mevrouw Ria Van Den Heuvel –
betreffende de rechten van kinderen inzake milieu en gezondheid**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
uitgebracht door de heer Bart Vandendriessche**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, de heer Jan Béghin, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Marc Olivier, Bart Vandendriessche ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Etienne De Groot ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Kathy Lindekens, de heer Guy Swennen ;

de heren Wilfried Aers, Felix Strackx ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Cannaerts, Johan De Roo, mevrouw Veerle Heeren, mevrouw Kathleen Helsen,

mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heren Fred Dielens, Johnny Goos, Jacky Maes ;

de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire ;

de heer Herman Lauwers ;

de heer Jos Stassen.

Zie :

558 (1996-1997)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
I. Bespreking	4
1. Toelichting door de indiener	4
2. Bespreking	7
II. Stemming	8

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin besprak op dinsdag 2 februari 1999 het voorstel van resolutie van de heer Johan Malcorps en mevrouw Ria Van Den Heuvel betreffende de rechten van kinderen inzake milieu en gezondheid (Stuk 558 (1996-1997) – Nr. 1).

I. BESPREKING

1. Toelichting door de indiener

De heer Johan Malcorps verklaart dat dit voorstel van resolutie een beetje het midden houdt tussen de materie leefmilieu en de materie gezondheid. Hij is van oordeel dat dit voorstel terecht verwezen is naar deze commissie omdat gezondheidsproblemen inderdaad belangrijker zijn dan milieuproblemen.

Deze commissie heeft al heel wat opbouwend werk verricht rond kinderrechten : er is nu een Kinderrechtencommissaris actief en er is een kindereffectenrapport tot stand gekomen. De heer Johan Malcorps is van mening dat deze resolutie moet bekeken worden vanuit deze invalshoek.

De vraag is wat kinderrechten juist inhouden en hoe daar een concrete invulling kan aan gegeven worden. Hetzelfde lid vraagt in eerste instantie aandacht voor kinderrechten i.v.m. milieu en gezondheid, maar in een andere resolutie die door hem ingediend werd, wordt deze problematiek ook wat verder opengetrokken, omdat het daartoe niet mag beperkt worden¹. Bij Agalev was daar rond een werkgroep actief die deze dingen heeft uitgewerkt, maar die ook rond kinderrechten in het algemeen één en ander op papier heeft gezet.

De eerste aanleiding voor deze resolutie vormt het Verdrag van de Verenigde Naties rond Kinderrechten van 20 november 1989, waarin in artikel 24 wordt vermeld dat alle kinderen recht hebben op de grootst mogelijke mate van gezondheid, en dat alle staten zich ertoe moeten verbinden om alles in

het werk te stellen om ziekte, ondervoeding of verkeerde voeding te bestrijden, onder meer door het voorzien van voldoende en voedzaam voedsel, zuiver drinkwater en daarbij rekening houdend met de gevaren en risico's van milieuverontreiniging. Deze principes zijn opgenomen in artikel 24 van het VN Verdrag inzake Kinderrechten. Maar dat is, als men kijkt naar het hele ruime veld van milieuen gezondheidsproblemen, nogal summier, en vandaar dat in deze resolutie dit alles wat meer expliciet wordt gesteld. De resolutie wil deze principes verankeren in de Vlaamse en ook de federale wetgeving.

Als men de effecten van vormen van verontreiniging, milieuvervuiling op de gezondheid van kinderen bestudeert, dan moet men vertrekken van de vaststelling dat kinderen niet kunnen beschouwd worden als mini-volwassenen. Kinderen zijn tegelijk kwetsbaarder voor vormen van vervuiling, en ze worden meer blootgesteld aan sommige vormen van vervuiling dan volwassenen. De combinatie van die twee is natuurlijk redelijk cynisch, dat we vaststellen dat er inderdaad een grotere blootstelling is, maar dat kinderen meer dan volwassenen eigenlijk risico's lopen. De heer Johan Malcorps verduidelijkt dat hij daarvan vele voorbeelden kan geven. Zo krijgen peuters meer grond en stof binnen door hand- en mondbewegingen, kinderen doen dat regelmatig en lopen dus meer risico's als die grond dan vervuild is, als daar bepaalde producten gebruikt zijn, enzovoort. Kinderen halen per adembeweging, en dat is misschien minder bekend, meer lucht binnen en dus ook meer vervuilde partikels. Kleine kinderen nemen in verhouding tot hun lichaamsgewicht meer en ook ander voedsel op dan volwassenen, zodanig dat ze aan bepaalde concentraties worden blootgesteld waar men eigenlijk niet zou bij nadenken : bv. in hun fruitpap, zeer jonge kinderen, als er kleine residu's zijn aan pesticiden in fruit – en kinderen zijn voor een groot stuk wat vast voedsel betreft eigenlijk alleen aangewezen op fruitpap – dan krijgen ze natuurlijk veel grotere concentraties binnen dan de volwassene. Dus een vrij cynische conclusie, kinderen zijn minder beschermd tegen vervuiling, maar worden door hun leefwijze er meer dan volwassenen aan blootgesteld.

Er is natuurlijk in de huidige normering inzake productpolitieke milieunormen al rekening gehouden met een veiligheidsfactor, maar de kritiek van de heer Johan Malcorps en ook de kritiek van vele specialisten terzake is dat die veiligheidsfactor toch onvoldoende rekening houdt met de bijzondere gevoeligheid van kinderen voor bepaalde vormen van vervuiling. Er is een veiligheidsfactor inge-

1 Voorstel van resolutie van mevrouw Ria Van den Heuvel en de heer Johan Malcorps betreffende sociale, gezondheids- en participatierechten van kinderen (Stuk 973 (1997-1998) - Nr. 1).

bouwd als men bepaalde resultaten van dierproeven wil gaan extrapoleren naar de mens toe, er is ook een zekere veiligheidsfactor ingebouwd naar de leeftijdscategorieën toe, maar als men specifiek gaat kijken naar de veel hogere blootstelling en risico's die kinderen lopen, dan is dat totaal onvoldoende.

Conclusie is dat milieu- en veiligheidsnormen voor het grootste deel afgestemd zijn op volwassen, blanke mannen van 25 tot 45 jaar. Al wie daarbuiten valt, kan extra risico's lopen. Er zijn heelwat ingewikkelde studies verschenen i.v.m. hogere risico's, bijvoorbeeld voor vrouwen in relatie tot mannen voor bepaalde vormen van vervuiling en voor bepaalde lichaamsfuncties. Al dat soort dingen zou meer moeten bekeken worden. Hetzelfde geldt overigens voor oudere mensen.

Dit voorstel van resolutie wil vooral de discussie voeren over kinderrechten, maar voor een aantal vormen van milieuvervuiling, vooral luchtverontreiniging bijvoorbeeld, is ook al bewezen dat vooral oudere categorieën – de bejaarden – de 65-plussers – veel hogere risico's lopen en daar wordt dikwijls cynisch nogal vlug over heengestapt.

De indiener verklaart dat hij in dit voorstel van resolutie een poging deed om wat betreft milieu en gezondheid een opdeling te maken.

Er is ten eerste *het recht op zuivere lucht*, om onbezorgd te kunnen ademhalen. Kinderen hebben relatief meer zuurstof nodig, terwijl het immuuniteitsstelsel bij zuigelingen en jongere kinderen nog te weinig ontwikkeld is.

Er is een discussie over de mate van verhoging van het aantal astmagevallen. Het is in elk geval zo dat luchtvervuiling astma kan uitlokken. Kinderen moeten een weerstandstolerantie opbouwen tegen vormen van luchtvervuiling, tegen allergische prikkels. Die weerstand wordt op jonge leeftijd opgebouwd, maar kan door luchtvervuiling ondergraven worden, zodanig dat die weerstand niet wordt opgebouwd en dat jonge kinderen daardoor voor de rest van hun leven problemen gaan krijgen met allergieën, astma, enzovoort. Het gaat niet om beperkte aantallen – terzake verwijst het lid naar de studies van professor Romain Pauwels van de Rijksuniversiteit van Gent – maar om een 8 à 9 % kinderen van het totale aantal en een toename ten opzichte van 20 jaar terug met 3 tot 4 %. Er is nog discussie over deze cijfers, ook al omdat er natuurlijk verschillende oorzaken zijn die aan de bron liggen of kunnen gebracht worden van het aantal gevallen van astma. Het is uiteraard niet alleen mi-

lieuverontreiniging, het heeft ook te maken met isolatie van huizen, toename van het aantal huisstofmijten, enzovoort. Maar hoe dan ook wordt in discussies steeds meer aanvaard dat vervuiling toch een belangrijke factor is.

Het verkeer is ook een zeer belangrijke oorzaak van luchtvervuiling. De luchtvervuiling wordt ver boven de hoogte van kinderen heen gemeten, letterlijk dan. Greenpeace heeft op een bepaald moment op kinderneushoogte gaan meten, en kwam tot totaal andere concentraties. Dat is dan toch wel belangrijk, eigenlijk nogal onthutsend, en wil zeggen dat een aantal meetwaarden, een aantal normen voor de kwaliteit van de lucht veel te weinig rekening houden met hetgeen dat men reëel binnenkrijgt, en men eigenlijk onvoldoende rekening houdt met hetgeen dat kinderen reëel kunnen binnenkrijgen zodanig dat dat toch een extra probleem is.

Wat geldt voor de buitenhuisvervuiling, geldt ook voor de binnenhuisvervuiling. Daar zijn ook studies rond gedaan : kleuters kruipen rond op tapijt. Tapijt wordt behandeld met tapijtreinigingsmiddelen, dat zijn produkten die niet totaal ongevaarlijk zijn. In Duitsland is er studiewerk verricht rond pyretroiden, een soort van pesticiden die gebruikt worden om tapijten te reinigen en waar residu's van overblijven in de pluche van de tapijten. Als kinderen dat binnenkrijgen, dan lopen zij wat dat betreft ook meer risico's, terwijl de volwassenen meestal niet meer zoveel op het tapijt zullen rondkruipen tenzij in bijzondere omstandigheden en dus dat risico voor volwassenen een stuk minder is. De heer Johan Malcorps vindt het recht op zuivere lucht nogal belangrijk en is van oordeel dat het echt wel nodig is om de normering een stuk te gaan bekijken in functie van kinderen en de hogere kwetsbaarheid.

Een tweede belangrijk punt – waarrond de Bond van Grote Gezinnen werkt – is het principe dat *kinderen het recht moeten hebben om te spelen*. Ze moeten voldoende ruimte hebben om te spelen, recht hebben op groen in de eigen buurt, en niet enkel recreatiegroen op kilometers afstand. Het lid verwijst naar zijn interpellatie in deze commissie over problemen die te maken hebben met teveel zonnestraling, de UV-stralen die doordringen tot de diepere huidlagen omwille van het feit van de aantasting van de ozonlaag. Veilig spelen in de zon als algemeen kinderrecht is intussen ook een stuk ondergraven door vormen van milieuvervuiling.

Een derde recht is het recht om zich veilig te verplaatsen. Uit de cijfers van het Belgisch Instituut

voor Verkeersveiligheid blijkt dat 25 % van het aantal doden en zwaargewonden op de weg valt in de groep van de voetgangers en kinderen van 0 tot 14 jaar. Bij de groep van fietsers valt 28 % van de zware verkeersslachtoffers bij jongeren tussen de 9 en de 18 jaar. Bovendien is er de problematiek van de "taxi-ouders", – kinderen kunnen zich ook niet meer veilig verplaatsen, zijn afhankelijk van gebracht worden met de wagen -, met het gevolg dat ouders voor een groot stuk als taxi-ouder moeten optreden en dat kinderen een groot deel van hun jonge leven moeten doorbrengen als achterbankgeneratie. Het is toch wel een serieus probleem dat kinderen gestoord worden in hun bewegingsvrijheid, dat zij een aantal verplaatsingen niet meer zelf kunnen doen, omdat dat eigenlijk niet meer veilig is, en dan gaat het alleen nog maar over verkeersveiligheid. De heer Johan Malcorps verklaart dat straten moeten geherprofileerd worden, dat er ingrepen nodig zijn op het wegdek die specifiek rekening houden met kinderen en met het postuur van kinderen, met de wijze waarop kinderen zich verplaatsen over straat. Een kind loopt niet recht van punt A naar punt B maar gaat zigzaggen en gaat op allerlei onvoorspelbare manieren zich gedragen in het verkeer, en daar moet men ook rekening mee houden. Een kind kan niet over een geparkeerde wagen heen kijken, dus bij de herinrichting van een kruispunt is dat een heel concrete toepassing van hoe dat men een kindereffectenrapport zou kunnen invullen. Herinrichting van wegen moet rekening houden met de manier waarop kinderen zich gedragen, de mogelijkheden, de beperktheden van kinderen.

Een vierde belangrijk punt is het recht op gezond water. Hetzelfde principe als voor zuivere lucht geldt, d.w.z. uiteraard hebben kinderen recht op drinkbaar water, op zuiver water en ook daar moeten de normen afgestemd worden op de bijzondere gevoeligheid van kinderen, bijvoorbeeld voor nitraten, voor nitriden en voor pesticiden. De strengste normen moeten toegepast worden. De indiener verwijst naar een uitgebreid onderzoek dat in de Verenigde Staten gebeurd is, waaruit blijkt dat kinderen veel meer bloot staan aan bijvoorbeeld nitraten, nitriden en pesticiden en bovendien veel kwetsbaarder zijn.

Hetzelfde geldt voor het recht op gezonde voeding, specifiek dan voor pesticiden, kinderen zijn veel gevoeliger, hebben ook andere eetgewoonten en bij kinderen ligt de toxiciteit van heel wat producten gemiddeld een factor 10 hoger en daar moet toch zeker mee rekening gehouden worden.

Een ander element dat geformuleerd wordt in deze resolutie, *houdt verband met lawaaioverlast*, en dat is vaak ook een onderschat probleem. Kinderen hebben recht op een verkwikkende slaap. Er zijn studies verschenen die zeggen dat geluidsoverlast, lawaai, specifiek bij kinderen dan meer een stresserende factor zal zijn dan bij volwassenen.

En het laatste punt handelt *over de te nemen maatregelen*. Het is belangrijk om te kijken of er geen specifieke ecologische gezondheidszorg in het algemeen moet georganiseerd worden. Wat dat betreft staat men in een aantal landen een stuk verder, niet alleen naar kinderen toe, maar uiteraard ook naar volwassenen. De heer Johan Malcorps is van oordeel dat bijvoorbeeld in het kader van wijkgezondheidscentra ook een stuk ecologische gezondheidszorg naar voren zou kunnen geschoven worden. In deze resolutie wordt de notie kindeffectrapportering naar voren geschoven. De kinderrechtencommissaris – die naast de vele andere problemen die zich rond de kinderrechten stellen, op sociaal vlak, onderwijs, seksueel geweld, enzovoort, – moet hierbij betrokken worden en toezien om de kinderen maximaal te beschermen.

Ten slotte is de heer Johan Malcorps van oordeel dat het belangrijk is dat de kinderen ook zelf een stuk inspraak krijgen en zelf hun stem kunnen laten horen in deze problemen. Hij meent dat dit zeer specifiek geldt voor milieu- en gezondheidsproblemen, rond het recht op ruimte, speelruimte, speelstraten, e.d.. Het is ook de laatste tijd niet ongewoon dat kinderen wat dat betreft zichzelf een stuk organiseren. Dat is natuurlijk altijd op laag niveau, kinderen komen op voor hun rechten, zelfs niet-georganiseerde kinderen organiseren zich in kleine comités, laten van zich horen, vinden dat zij ook specifieke rechten hebben om voldoende speelruimte te hebben, om niet bedreigd te worden door vormen van vervuiling vlakbij de plaats waar zij spelen of wonen.

De indiener besluit dat hij dit signaal wil geven in de vorm van een resolutie omdat hij het juist belangrijk vindt om verder inhoudelijk de notie van het kinderrechtencharter, het kindereffectenrapport, enzovoort te gaan invullen. Hij is van oordeel dat er ook een signaal moet gegeven worden aan de federale collega's om wat dat betreft ook op federaal niveau de nodige inspanningen te doen om ook daar een volwaardige invulling te geven aan kinderrechten inzake milieu en gezondheid.

2. Bespreking

De heer Bart Vandendriessche betreurt dat dit voorstel van resolutie in deze commissie wordt behandeld onder het mom van de rechten van het kind. Hij pleit ervoor dat in het kader van een inclusief beleid, verschillende commissies zich inlaten met deze materie. De gezondheidsaspecten in deze resolutie zijn daarenboven onvoldoende uitgewerkt. Verder mist hetzelfde lid in deze resolutie het aspect van de noodzakelijke correctie van het overheidsbeleid, toch wel de finaliteit van een resolutie. De heer Bart Vandendriessche verklaart dat verschillende onderdelen in deze resolutie reeds terug te vinden zijn in allerlei andere parlementaire initiatieven zoals decreten en moties.

De relatie tussen milieu en gezondheid is weliswaar belangrijk, maar hetzelfde lid is van oordeel dat de invalshoek – de rechten van het kind – té beperkt is. De expertise van de behandelde materies is daarenboven onvoldoende aanwezig in deze commissie. De heer Bart Vandendriessche concludeert dat dit voorstel van resolutie eerder thuishoort in de Commissie voor Leefmilieu. Hij verklaart ten slotte dat zijn fractie dit voorstel niet kan steunen.

Mevrouw Yolande Avondroodt verklaart dat ze enerzijds de heer Johan Malcorps wenst te feliciteren met zijn enorme vakkennis, maar anderzijds verklaart dit lid dat haar fractie dit voorstel van resolutie niet kan steunen omdat het voorstel veel te ambitieus is. Het voorstel wil té veel regelen, waardoor het geheel verdrinkt. Zij is trouwens van oordeel dat de bodemsaneringsnormen waarvan sprake in dit voorstel, niet uitsluitend op kinderen mogen afgestemd worden. Deze resolutie heeft weliswaar een meerwaarde, maar zij herhaalt dat deze resolutie té ambitieus is. Mevrouw Yolande Avondroodt pleit eerder voor een geïntegreerd beleid.

Mevrouw Kathy Lindekens verklaart dat zij ook de bekommernis van de indiener deelt : kinderen zijn kwetsbaarder. Wat het inclusief beleid betreft, stelt mevrouw Kathy Lindekens dat zij zich niet deskundig genoeg voelt om hier ten gronde over te discussiëren. Zij pleit er ook voor dat andere commissies vanuit het kindperspectief werken aan een inclusief beleid. Zij is ook van oordeel dat zeker voor maatregelen op vlak van milieu, de Commissie voor Leefmilieu de meest aangewezen commissie is om daarover te discussiëren. Zij besluit dat een dergelijke resolutie daarom niet in deze commissie moet aan bod komen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel repliceert dat het niet de heer Johan Malcorps was die beslist heeft naar welke commissie dit voorstel van resolutie verwezen werd. In die zin is dit geen valabel argument om dit voorstel van resolutie hier niet te willen bespreken.

Mevrouw Sonja Becq onderschrijft dat deze commissie een geïntegreerd beleid naar kinderen voorstaat. Het afwijzen van deze resolutie doet niets af aan de bekommernis van deze resolutie. Hetzelfde lid is van oordeel dat deze resolutie té laat komt. Het is belangrijk dat via het kindeffectenrapport geëvalueerd wordt wat hier concreet geformuleerd wordt. Maar mevrouw Sonja Becq is eveneens van oordeel dat deze resolutie té ruim opgevat werd en een vorm van regulitis voorstaat.

Minister Wivina Demeester- De Meyer verklaart dat deze resolutie een enorme bekommernis uit t.a.v. het kind. Deze bekommernis leeft bij iedereen. 80 à 90 % van wat gevraagd wordt in deze resolutie wordt vandaag echter niet gehaald. Deze resolutie schetst een té ideale leefomgeving en vraagt enorm veel werk.

Exemplarisch stelt de minister dat een aantal doelstellingen uit de resolutie sowieso niet op korte termijn kunnen gerealiseerd worden. Terzake verwijst ze naar de doelstelling om zoveel mogelijk giftige stoffen te weren uit moedermelk. Iedereen is daarvoor, maar men weet dat dit niet haalbaar is op korte termijn.

De minister bewondert de wijze waarop al deze doelstellingen vanuit de invalshoek van het kind geformuleerd worden in deze resolutie, maar zij wijst erop dat een aantal zaken niet uitvoerbaar zijn wegens onder meer het gebrek aan ruimte. De minister is trouwens van oordeel dat het kind ook recht heeft zich vuil te maken. Zij heeft het gevoel dat de indiener van het voorstel van resolutie een utopische wereld wil maken. Sommige normen die geponeerd worden, zijn trouwens niet meetbaar.

Concluderend verklaart de minister dat zij dit voorstel van resolutie om deze redenen niet kan steunen.

De heer Johan Malcorps repliceert dat hij met zijn voorstel van resolutie een aantal basisrechten van kinderen in ere wil herstellen. Hij pleit helemaal niet voor een nette wereld. Kinderen moeten terug gewoon kunnen spelen, ze moeten zich zonder risico kunnen vuil maken.

De indiener verduidelijkt dat zijn resolutie geïnspireerd is door een resolutie die door de Duitse SPD met steun van de Grünen is ingediend en afgewezen is door de regering-Kohl. Ook Bill Clinton heeft opdracht gegeven aan het Amerikaanse milieubureau om de relatie kind – gezondheid en milieu te onderzoeken. Hij benadrukt dat de ons omringende landen reeds lange tijd met deze problematiek bezig zijn, terwijl ons land een achterstand op dat vlak goed te maken heeft.

De heer Johan Malcorps ontkent dat hij een aantal onrealistische doelstellingen naar voren schuift en een utopische wereld propageert.

Hij verduidelijkt dat hij met deze resolutie geopteerd heeft voor een zeer concrete tekst, eerder dan een vagere aanbeveling te formuleren naar de Kinderrechtencommissaris. De minister repliceert dat iedereen de geformuleerde doelstellingen wil realiseren in een utopische wereld. Maar ze stelt zich vragen rond de timing en de kostprijs van deze resolutie. Ze pleit voor een realistische en pragmatische aanpak.

De heer Johan Malcorps blijft bij zijn standpunt dat in deze resolutie geen onhaalbare doelstellingen worden geformuleerd. Hij geeft toe dat deze resolutie een omvangrijk pakket van maatregelen vergt, maar indien deze commissie dit voorstel wegstemt, trekt hij alvast de politieke conclusie dat men deze problematiek niet belangrijk vindt.

De minister repliceert dat exemplarisch de doelstelling "snelheidsbeperkingen in te voeren, rekening houdend met de reactiesnelheid van kinderen" problemen oplevert qua verwezenlijking. De minister pleitte destijds in 1989 als federaal staatssecretaris voor een snelheidsbeperking van 90 km op de autosnelwegen en 30 km in de bebouwde kom. Ze kreeg toen de hele bevolking tegen zich. Zij vindt het niet oprecht dat de indiener stelt dat als deze resolutie weggestemd wordt, dit impliceert dat de commissie deze resolutie niet ernstig neemt.

De heer Johan Malcorps is van oordeel dat zijn voorstel van resolutie misschien best verwezen wordt naar de Commissie voor Leefmilieu, maar hij meent te begrijpen uit het antwoord van de minister dat de regering zijn voorstel van resolutie sowieso niet ziet zitten.

De minister ontkent dat maar wijst erop dat een heleboel doelstellingen tot de bevoegdheid van de federale overheid behoren.

II. STEMMING

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 9 stemmen tegen 1.

De verslaggever,

De voorzitter,

Bart

VANDENDRIESSCHE

Trees

MERCKX-VAN GOEY